

6 OPSOMMING

Twaalftoon-seriële musiek is deur Schoenberg ontwikkel om struktuur aan atonale komposisies te verleen. Wat die skryfster geïnteresseer het, is die feit dat Luigi Dallapiccola se seriële komposisies, soos die werke van Alban Berg, opvallend meer toeganklik vir die algemene publiek as dié van ander tydgenootlike seriële komponiste is. Die rede hiervoor is dat die toonreekse wat hy in seriële werke gebruik, tonale elemente bevat.

In hoofstuk 1 is die terrein van die studie afgebaken en die doel duidelik uiteengesit. Verder is terminologie uitgeklaar en probleemareas bespreek. Omdat Dallapiccola tonale verwysings in sy twaalftoon-komposisies gebruik, was dit noodsaaklik om die basiese riglyne van tonaliteit in hoofstuk 2 duidelik uiteen te sit. Daar is gevind dat tonale verwysings op die volgende maniere verkry kan word:

- die gebruik van tone wat deel van 'n diatoniese toonleer vorm,
- die gebruik van eksplisiete drieklanke,
- die gebruik van implisiete drieklanke,
- toonleerkonstruksies en
- tone wat die tonika omlin (volgens die tradisionele tonale sisteem).

Seriële toonreeks-tipes is in hoofstuk 3 verduidelik en met voorbeelde geïllustreer. 'n Lys van gepubliseerde werke met 'n kort bespreking van elk het in hoofstuk 4 gevolg. Daar is ook aangedui of werke tonaal, atonaal of twaalftoon-serieel is en Dallapiccola se seriële werkswyse in elke komposisie is kortliks bespreek.

In hoofstuk 5 is getoon dat bogenoemde kriteria dikwels in Dallapiccola se toonreekse voorkom. Hy kombineer dit ook met ander twintigste-eeuse komposisie-tegnieke en daarom word daar dikwels nie 'n tonika gehoor nie, maar 'n bewustheid van tonaliteit ervaar. Die effek van sy werke is daarom meer aanvaarbaar vir die tonaal-geskoolde oor as byvoorbeeld Webern se werke.

Uit die studie is dit duidelik dat Dallapiccola tonale verwysings met die beplanning van sy toonreekse ingesluit het. Vlad (1957:29) beweer tereg:

(Dallapiccola) often tries to form harmonic entities from the twelve-notes, analogous to those on which traditional music is based.

Dit is opvallend dat daar nie net tonale verwysings in een of twee van die toonreekse is nie, maar dat daar tonale suggesties in meeste van die toonreekse is. Die reekse voldoen ook nie net aan een van die kriteria van geïmpliseerde tonaliteit nie, maar het dikwels drie, vier of selfs vyf kriteria wat in 'n komposisie voorkom. *Canti di prigionia* se hulpreeks bevat al vyf verskillende vorms van tonale verwysings, sowel as *Cinque frammenti di Saffo* se derde basiese toonreeks, *Sex carmina Alcaeï* se basiese toonreeks, *Quattro liriche di Antonio Machado* se toonreeks en *Tre poemi* se basiese toonreeks.

Van die vyf moontlike wyses waarop tonale verwysings in 'n werk verkry kan word, wat in hoofstuk 5 bespreek is, kom tone wat deel van 'n diatoniese toonleer vorm, die meeste voor. Hierdie aspek is onder al die toonreekse, behalwe in *Il prigioniero* se basiese toonreeks van hoop, *Cinque frammenti di Saffo* se eerste basiese toonreeks en *Cinque frammenti di Saffo* se tweede basiese toonreeks gevind. Die gebruik van tone wat die tonika omlin is ook baie deur die komponis gebruik en word onder een-en-dertig toonreekse bespreek. Dit kom nie in die volgende werke voor nie: *Il prigioniero* se toonreeks van hoop en die eerste, tweede en vierde basiese toonreekse van *Cinque frammenti di Saffo*. Implisiete drieklanke kom in al die werke, behalwe ses (paragraaf 5.2.2, paragraaf 5.8.1, paragraaf 5.10.1, paragraaf 5.10.2, paragraaf 5.12.1 en paragraaf 5.16.2) voor. Toonleerkonstruksies kom in negentien werke voor en Dallapiccola is veral lief daarvoor om 'n paar chromatiese tone of drie opeenvolgende tone van die geïmpliseerde majeuretoonleer aan te wend. Hy gebruik toonleerkonstruksies in die toonreekse van *Il prigioniero* (hoop), *Job* (beide toonreekse), *Due pezzi per orchestra* (beide toonreekse), *Piccola musica notturna*, *Canti di prigionia* (hulpreeks), *Cinque frammenti di Saffo* (tweede, derde en vierde basiese toonreekse), *Sex carmina Alcaeï*, *Quattro liriche di Antonio Machado*, *Tre poemi*, *Concerto per la notte di Natale dell'anno 1956*, *Sicut umbra...*, *Commiato*, *Due studi* (beide toonreekse) en *Quaderno*

musicale di Annalibera se toonreeks. Eksplisiete drieklanke kom die minste voor en word in net dertien komposisies aangewend, naamlik: *Il prigioniero* se toonreekse van gebed en vryheid, *Variazioni per orchestra*, *Canti di prigionia* se basiese toonreeks en hulpreeks, *Canti di liberazione*, die eerste, tweede en derde toonreekse van *Cinque frammenti di Saffo*, *Sex carmina Alcaei*, *Quattro liriche di Antonio Machado*, *Tre poemi* en *Quaderno musicale di Annalibera*. In die toonreekse waar eksplisiete drieklanke nie voorkom nie, het Dallapiccola deur middel van ander kriteria tonaliteit geïmpliseer, of 'n chromatiese effek in gedagte gehad.

Dallapiccola maak dus van tonale verwysings in die toonreekse van sy seriële komposisies gebruik.

Hy het ook talle toekennings en honorariums van verskeie lande vir sy uitstaande werk gekry (Ciceran, M & Plass, M 2003:3) en dit word hieronder gelys.

- Die Kariljon van die Internasionale Kompetisie in Geneva, Switzerland in 1935 (Ewen 1969:152).
- 'n Lid van die Beierse Akademie van die skone kunste in Duitsland in 1953.
- 'n Lid van die Berlynse Akademie van die Kunste in Duitsland in 1958.
- Die *Grosser Kunstpreis* vir musiek van die Duitse stad Düsseldorf (Ewen 1969:152) in 1962.
- Die *Ludwig Spohrpreis* in Braunschweig, Duitsland in 1964.
- Die *Moretti d'Oro*-musiekprys van die provinsie Friuli-Venezia Giulia, Italië in 1967.
- 'n Lid van die *Royal Academy of Music*, London in 1969.
- 'n Lid van die Akademie van Musiek en Visuele Kuns in Graz, Oostenryk in 1969.
- Die *Arthur Honegger*-prys in Parys, Frankryk in 1972.
- *Doctor musicae honoris causae*, Universiteit van Durham (Die Verenigde Koninkryke) in 1973.
- *Doctor musicae honoris causae*, Universiteit van Edinburgh (Die Verenigde Koninkryke) in 1973.

- *Feltrinelli* -prys vir musiek van die *Accademia Nazionale dei Lincei* / Groot Kruis van die hoogste Italiaanse toekenning.
- Die Internasionale *Albert Schweitzer Kunste*-prys in 1975.

Carlson (1970:66) sê die volgende oor Dallapiccola se invloed op die gebruik van twaalftoon-serialisme:

The influence of Dallapiccola's twelve-tone composition has continued to indicate that a lyrical quality can be acquired by careful consideration of the intervallic structure in planning the ordering of the basic series and that specific types of design facilitates the extensive use of permutational techniques by which this lyricism can be maintained.

Dallapiccola het getoon dat die twaalftoonsisteem wel gebruik kan word om 'n liriese idioom te skep. Sodoende kan diegene wat uit 'n tradisionele tonale agtergrond kom, dit waardeer. Dit is veral duidelik in die opera *Il prigioniero*, wat die illusie verwerp dat daar geen Italiaanse opera ná *verismo*-komponiste is wat die Italiaanse tradisie van lirisisme en dramatiese intensiteit volhou nie (Morris 1999:257).